

NHÌN LẠI 10 NĂM HOẠT ĐỘNG HỢP LÍ HÓA Ở THÀNH PHỐ HẢI - PHÒNG

BÙI MANH CÁT

Từ khi có Nghị định 20-CP ngày 8 tháng 2 năm 1965 đến nay, hoạt động hợp lí hóa của Hải-phòng đã mang lại một số kết quả trong sản xuất và chiến đấu. Theo thống kê sơ bộ của các ngành thì 10 năm qua đã có 14 620 đề nghị hợp lí hóa, tiết kiệm khoảng 10 triệu đồng. Trong đó Cục Công nghiệp có 6 720 đề nghị; ngành giao thông vận tải có 3 199 đề nghị; ngành thủ công nghiệp có 2 108 đề nghị; ngành i tế có 1 102 đề nghị; ngành giáo dục, chỉ tính riêng 2 năm 1975 - 1976 đã có khoảng 200 đề nghị, trong đó có hàng chục đề nghị cải tiến phương pháp giảng dạy và chế tạo đồ dùng dạy học có giá trị kinh tế, và khoa học; ngành ngoại thương chỉ tính riêng năm 1975 đã có 120 đề nghị, tiết kiệm hơn 1 triệu đồng; Ti thủy lợi có 120 đề nghị hợp lí hóa...

Tác dụng những đề nghị hợp lí hóa đã biểu hiện trên hai mặt sau:

1) Hoạt động hợp lí hóa phục vụ chiến đấu.

Đó là những đề nghị hợp lí hóa như rà phá bom, mìn, thủy lôi, sửa chữa cầu đường nhanh sau khi bị đánh phá hoặc sáng tạo nhiều kiểu cầu, đường như dùng vỏ tên lửa làm cầu pháo, ghép phá đưa tên lửa vượt sông để bộ đội kịp triển khai hạ máy bay địch... Trong chiến đấu, cán bộ và công nhân ngành giao thông đã phát huy khá nhiều tài năng hoạt động hợp lí hóa bảo đảm giao thông được thông suốt. Công nhân, cán bộ ngành i tế cũng có nhiều hoạt động hợp lí hóa xuất sắc trong công tác cấp cứu, chống ngạt, chống choáng, sơ cứu, băng bó, giải phẫu, điều trị, sản xuất thuốc... trong

hoàn cảnh chiến tranh phá hoại ác liệt.

Hoạt động hợp lí hóa bảo đảm sản xuất thời chiến thường nổi lên những đề nghị di chuyển và lắp đặt hàng vạn tấn máy móc thiết bị, che chắn phòng không an toàn ở nơi sơ tán, giữ vững nhịp độ sản xuất.

2) Hoạt động hợp lí hóa phục vụ sản xuất.

a) Hợp lí hóa góp phần giải quyết khó khăn về thiếu nguyên vật liệu, về phụ tùng thay thế. Xin nêu một vài dẫn chứng:

- Đề nghị hợp lí hóa chữa thành công vòi kim phun bơm cao áp máy nổ diesel của Công ti Cơ giới nông nghiệp đã giải phóng được nhiều đầu máy kéo bị hỏng đã lâu.

- Xí nghiệp sửa chữa ôtô đã có nhiều đề nghị hợp lí hóa chế tạo các phụ tùng thay thế như côkibiên, paliê, bánh răng, hộp số... đặc biệt là chế tạo thành công vitme tay lái cho nhiều loại ôtô.

- Những thành công của Xí nghiệp Acqui về những đề nghị hợp lí hóa chế tạo lá cách bằng cao su xốp, bằng hạt PVC, tái sinh chỉ...

- Các hợp tác xã Quân-lực, Trùng-sơn, Hợp-lực đã tận dụng nguyên vật liệu tiết kiệm hàng tấn nhựa, hàng trăm kilô đồng, hàng nghìn mét vải... làm lợi cho hợp tác xã hàng chục vạn đồng.

b) Loại đề nghị hợp lí hóa tự trang tự chế các máy chuyên dùng, các đồ gá lắp đặc biệt có tác dụng phục vụ cải tiến qui trình công nghệ hoặc gia công các chi tiết phức tạp, nâng cao công suất thiết bị. Như đề nghị chế tạo máy biến thế từ ngẫu nâng cao điện thế và máy đếm vòng dây motor điện của kĩ sư Bùi Văn Yên, máy cán thép thay công

nghệ rèn thủ công của Xi nghiệp, cơ khí Long-thành tăng năng suất 30%, máy dập nổi nhôm cấp phối tự động của hợp tác xã Quyết-thắng v.v...

Đặc biệt Xi nghiệp đúc Tân-long, được sự giúp đỡ của Trường đại học Bách khoa, đã thành công phương pháp đúc ống gang liên tục, đưa sản lượng gang của nhà máy từ 25 000 tấn/năm lên 900 000 t/năm, chỉ tính trong 6 tháng đã làm lợi 294 000 đồng.

c) Những đề nghị hợp lý hóa từng bước công nghệ nhằm giải phóng các khâu lao động nặng nhọc, năng suất thấp như: hệ thống máy đúc bích tự động của Nhà máy Acqui; đưa băng chuyền ngắn xuống xà-lan than giải phóng cảnh đội than của phụ nữ; dùng máy đột dập thay công nghệ gò, hàn, tiện v.v... vừa giảm cảnh lao động vất vả vừa tăng năng suất, tiết kiệm nguyên vật liệu...

Tóm lại, một số dẫn chứng trên đây không thể nói hết số lượng đề nghị hợp lý hóa đã có. Ngoài ra, hoạt động hợp lý hóa của Hải-phòng trong 10 năm qua còn có nhiều mặt chuyển biến về quan điểm, nhận thức quản lý, về tính đồng đều và khí thế sôi nổi của phong trào... Tuy nhiên, mọi mặt hoạt động trên đây vẫn cần được củng cố và nâng lên cho kịp với sự chuyển biến mới.

Bước đầu có thể rút ra một số kinh nghiệm.

1. Trước hết cần làm cho mọi người thống nhất quan điểm, nhận thức về hoạt động hợp lý hóa. Muốn vậy phải coi trọng phần giải thích các văn bản pháp lý nói lên quan điểm chủ trương của Đảng và Nhà nước về hoạt động hợp lý hóa, đồng thời thông qua những hiệu quả kinh tế kỹ thuật do hợp lý hóa đạt được để thuyết phục. Đó là hai mặt của một quá trình vận động nâng cao nhận thức của mọi người đối với công tác này. Trong đó phải làm nổi bật quan điểm hợp lý hóa bắt nguồn từ thực tế sản xuất. Để có hoạt động sản xuất nhất thiết phải có hoạt động hợp lý hóa.

Kinh nghiệm nơi nào cán bộ lãnh đạo nhận thức rõ điều đó, kết hợp với nhiệt tình của cán bộ khoa học kỹ thuật, cộng với ý thức thi đua của người trực tiếp sản xuất thì nhất định phong trào hợp lý hóa ở nơi đó phát triển mạnh mẽ. Đó là ba yếu tố có quyết định thúc đẩy phong trào hợp lý hóa phát triển.

2. Muốn đưa hoạt động hợp lý hóa có tác dụng thiết thực, trước hết, phải sớm xác định được phương hướng nội dung hoạt động hợp lý hóa ở cơ sở.

Ví dụ: hướng giải quyết nguyên vật liệu: hướng tự trang tự chế máy chuyên dùng; hướng cải tiến các qui trình công nghệ, cách gá lắp, cải tiến thao tác trong chế tạo cơ khí, hướng cải tiến quản lý một chuyến xe, một chuyến tàu trong ngành vận tải...

Tóm lại, mỗi cơ sở đều nghiên cứu đề xuất được hướng và nội dung đề nghị hợp lý hóa sát đúng với thực tế, mang lại hiệu quả kinh tế. Trên cơ sở đó mà tổ chức lực lượng, cải tiến hình thức, đưa hoạt động hợp lý hóa đi dần vào thể chế, có nền nếp, động viên được sức sáng tạo của mọi người.

3. Rút kinh nghiệm của « phong trào Duyên-hải », muốn phát huy được tác dụng của hợp lý hóa đối với sản xuất, thâm nhập vào đời sống của xã hội, phải tạo khí thế sôi nổi cho hoạt động đó. Trong nhiều năm hoạt động, chúng tôi đều nhằm đưa hoạt động hợp lý hóa trở thành một phong trào có tính đồng đều trong từng cơ sở, trong từng ngành, tạo nên thể đồng đều trong toàn thành phố.

Hội nghị hợp lý hóa toàn miền Bắc tổ chức tại Hải-phòng đầu tháng 10 năm 1973, chúng tôi đã coi đó là một thuận lợi để vận động phong trào nhanh chóng khơi lại truyền thống hoạt động hợp lý hóa sôi nổi ở Hải-phòng.

— Cuối năm 1974, chúng tôi lại tổ chức hội nghị tổng kết, biểu dương khen thưởng những tập thể và cá nhân xuất sắc trong phong trào hoạt động hợp lý hóa hai năm 1973 — 1974.

— Suốt cả năm 1975, chúng tôi lấy việc tổng kết 10 năm hoạt động hợp lý hóa thực hiện Nghị định 20 — CP làm công tác trọng tâm vận động phong trào hợp lý hóa. Chúng tôi đã hoàn thành việc tổng kết đó từ cơ sở lên đến toàn thành. Tính đến nay đã có ngót 100 cơ sở và hầu hết các ngành tiến hành tổng kết 10 năm hoạt động hợp lý hóa từ cơ sở trở lên, có nội dung phong phú, có khí thế sôi nổi đã tác động giữa các ngành.

Bằng nhiều hình thức sinh động khác nhau hoạt động hợp lý hóa đã bước đầu có khí thế sôi nổi lôi cuốn hàng vạn người lao động phát huy trí tuệ tham gia hoạt động đó. Các hình thức như « Hội thi » duyệt chọn những đề nghị hợp lý hóa, trả lời câu hỏi về hợp lý hóa, « sinh hoạt câu lạc bộ khoa học, thông tin phân tích những đề nghị hợp lý hóa có giá trị kết hợp trưng bày hiện vật... đã được tiến hành định kỳ trong nhiều cơ sở sản xuất tại địa phương. Ví dụ: Xi nghiệp Acqui chủ yếu sinh hoạt câu lạc bộ khoa học, các xí nghiệp sửa chữa ô tô, cơ khí Duyên-hải tổ chức « Hội thi ». Hải-phòng điện khí kết hợp

hình thức trả lời câu hỏi hợp lý hóa và « Hội thi ».

4. Ngay từ năm 1965, Hải-phòng đã sớm nhận thức rõ vai trò của Hội đồng hợp lý hóa các cấp. Chức năng, nhiệm vụ và lễ lối làm việc của tổ chức đó qua nhiều năm hoạt động dần dần đã được qui định hợp lý. Trong đó có nêu rõ: ngoài việc xét duyệt khen thưởng các đề nghị hợp lý hóa, còn có nhiệm vụ đề xuất phương hướng chỉ đạo phong trào hợp lý hóa tùy theo phạm vi được cấp trên phân công.

Về các thành viên trong Hội đồng các cấp cũng dần dần được bổ sung hoàn chỉnh tùy theo yêu cầu của phong trào. Nhưng kinh nghiệm cho thấy rằng Hội đồng hoạt động tốt thường chỉ gồm những người có thực chất tác động đến công việc chung của Hội đồng. Không nên có thành viên « liên hiệp » làm cho tổ chức công kênh, ít tác dụng thiết thực, mất thì giờ. Trong thành viên có hai vai trò quan trọng nhất là Chủ tịch và Thường trực hội đồng. Hội đồng cấp thành phố nhất thiết nên mời đồng chí Phó chủ tịch Ủy ban hành chính, Hội đồng cấp ngành hoặc cơ sở nhất thiết nên mời đồng chí Giám đốc hoặc Phó giám đốc kỹ thuật giữ nhiệm vụ Chủ tịch hội đồng. Bởi vì những đồng chí đó mới có cương vị chỉ đạo công tác chung trong phạm vi quyền hạn của Hội đồng.

Cán bộ thường trực của Hội đồng làm nhiệm vụ chuyên trách hoặc nửa chuyên trách chính là vai trò nòng cốt của Hội đồng. Đó là người chịu trách nhiệm toàn bộ về việc tập hợp tình hình, vẽ dự kiến chủ trương phương hướng và các biện pháp tổ chức thực hiện, thúc đẩy hoạt động hợp lý hóa.

5. Muốn quản lý tốt hoạt động hợp lý hóa nhất thiết phải tiến hành xét duyệt, khen thưởng thường xuyên. Đó là kinh nghiệm của các cơ sở có hoạt động hợp lý hóa mạnh mẽ. Đi đôi với việc xét duyệt khen thưởng phải tập hợp tình hình, thống kê số liệu 3 tháng, 6 tháng hoặc 1 năm, giữ vững chế độ báo cáo các định kỳ giúp cho việc tổng kết hoạt động hợp lý hóa hàng năm hoặc 5, 10 năm khi cần thông qua số liệu để đánh giá tình hình. Việc quản lý trên không đơn thuần giữ con số mà còn nói lên việc quản lý nội dung các đề nghị hợp lý hóa có giá trị cần lưu trữ lâu dài để khi cần thiết phổ biến áp dụng.

Làm thế nào để quản lý tốt, tránh tình trạng phản ánh sai số liệu giữa các cơ quan đoàn thể có trách nhiệm nắm tình hình hoạt

động hợp lý hóa như Liên hiệp công đoàn, Thành đoàn thanh niên Lao động Hồ Chí Minh, Ban thi đua, Ban Khoa học kỹ thuật. Trước hết các tổ chức này phải phối hợp chặt chẽ với nhau, coi như bộ phận thường trực của Hội đồng hợp lý hóa. Đi đôi với biện pháp đó, cần phát huy tác dụng của « Nhóm hỗ trợ hợp lý hóa » của hệ thống Công đoàn và « Ban kỹ thuật trẻ » của hệ thống Đoàn thanh niên Lao động Hồ Chí Minh với thường trực hội đồng hợp lý hóa các cấp trong khâu vận động phong trào và khâu tập hợp tình hình thống kê số liệu trước khi cùng báo cáo lên các tổ chức cấp trên.

..

Hoạt động hợp lý hóa của Hải-phòng hiện nay còn một số mặt yếu: công tác quản lý mới có tiến bộ bước đầu, chưa vững chắc, phong trào chưa thật đồng đều, những đề nghị hợp lý hóa thời gian qua còn mang tính tự phát, tản mạn, chưa có kế hoạch dài hạn, chủ động. Hệ thống quản lý và tổ chức Hội đồng các cấp tuy đã được chú ý củng cố nhưng còn thiếu nhiều cán bộ chuyên trách. Do đó chưa hoàn thành đội ngũ cán bộ quản lý hoạt động hợp lý hóa vững chắc. Nhận thức của lãnh đạo các cấp về hoạt động hợp lý hóa vẫn cần tiếp tục nâng lên. Những điểm yếu trên đây cũng là những khó khăn của chúng tôi trong hoạt động hợp lý hóa trong giai đoạn tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa.

Từ thực tế đó, chúng tôi thường suy nghĩ về bước nối tiếp của phong trào hợp lý hóa sắp tới:

Một là, phải nhanh chóng đưa hoạt động hợp lý hóa vào nề nếp, quản lý chặt chẽ trong tất cả các khâu từ xác minh khen thưởng đến thống kê, lưu trữ... Như vậy, giữa công tác quản lý và vận động phong trào thì phải coi quản lý là mặt chủ yếu. Tuy nhiên nơi nào phong trào hợp lý hóa còn quá yếu thì phải tập trung vận động phong trào và khi phong trào phát triển thì quản lý chặt ngay từ đầu, lấy đó làm thực tế vận động, thuyết phục. Đó là mối quan hệ « hỗ trợ » giữa « quản lý » và « phong trào ».

Hai là, phải tiếp tục đấu tranh nâng cao nhận thức. Tất nhiên phải dùng thực tế để thuyết phục, củng cố nhận thức, tránh nói chung chung, coi mọi hoạt động hợp lý hóa đều có tác dụng củng cố nhận thức.

Ba là, ra sức cải tiến các hình thức vận động, các biện pháp hoạt động hợp lý hóa thích hợp với trình độ, yêu cầu chung thì mới có tác dụng sâu rộng. *Thí dụ*: hằng năm

($10-25\text{g/cm}^3$ và thấp hơn), vì theo tài liệu hiện nay, sự tạo thành sao bắt đầu chỉ khi khối lượng riêng bằng $10-24\text{g/cm}^3$ và lớn hơn.

Làm sáng tỏ bản chất khối lượng ẩn và vai trò của nó trong việc hình thành và tiến hóa của thiên hà là vấn đề cấp bách của vật lý thiên văn. Ngay từ bây giờ có thể nói rằng sự phát minh ra corôn của thiên hà làm cho bức tranh tổng quát của thế giới

có một dạng mới và bất ngờ : vũ trụ gồm các thiên hà nhìn thấy được phức tạp muôn hình muôn vẻ được thay bằng vũ trụ gồm các tập đoàn xferoit, mà phần lớn khối lượng của nó ở trong trạng thái ẩn và chỉ khoảng vài phần mười khối lượng của nó tập trung ở các sao nhìn thấy được.

LÊ NGỌC KHUÊ

dịch từ Tạp chí Priroda, số 5 — 1975.

NHÌN LẠI 10 NĂM HOẠT ĐỘNG KHOA HỌC...

(Tiếp theo trang 37)

định kì tổ chức các hội nghị xét duyệt chọn những đề nghị hợp lý hóa xuất sắc gọi tắt là "Hội duyệt" toàn ngành hoặc toàn thành nhằm động viên khen thưởng ban đầu những đề nghị hợp lý hóa xuất sắc không tính vào chế độ khen thưởng như Nghị định 20 — CP đã qui định. Những đề nghị này đã được thực hiện hoặc là phương án mới đề xuất chưa đưa vào sản xuất.

Bốn là, coi trọng việc củng cố Hội đồng hợp lý hóa các cấp, nhất là vai trò cán bộ thường trực hội đồng. Đi đôi với củng cố phải chăm lo việc đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ cho cán bộ chuyên trách hoạt động hợp lý hóa, nhằm từng bước tạo nên một đội ngũ cán bộ có trình độ nghiệp vụ giỏi, có kiến thức khoa học kỹ thuật sâu và năng lực quản lý chỉ đạo hoạt động hợp lý hóa. Đề nghị Ủy ban Khoa học và kỹ thuật nhà nước

tổ chức thành trường đào tạo cán bộ hoạt động hợp lý hóa.

Năm là, giải quyết tốt mối quan hệ phối hợp chặt chẽ và phân cấp quản lý giữa các ngành tổng hợp, các ngành quản lý kinh tế và Ban Khoa học kỹ thuật với các đoàn thể quần chúng trong cuộc vận động phong trào hợp lý hóa — thực chất là hoạt động khoa học kỹ thuật, đồng thời cũng là nội dung chủ yếu của phong trào thi đua lao động sản xuất như Nghị quyết 46 — CP, liên tịch giữa Hội đồng chính phủ và Tổng công đoàn Việt-nam. Trong mối quan hệ đó, Ban Khoa học kỹ thuật giữ vai trò nòng cốt về hoạt động hợp lý hóa.

Những biện pháp kể trên coi là một thể thống nhất nhằm khắc phục những điểm yếu của phong trào, đưa dần hoạt động hợp lý hóa của địa phương chúng tôi vào nề nếp và vững chắc, tạo điều kiện đưa hoạt động đó tiến lên mạnh mẽ hơn nữa.